

**«Щось треба безвідмовно
любити, і ця моя любов –
література»**

*120 років від дня народження української
письменниці і перекладачки*

Докії Гуменної

(1904-1995)

Ім'я талановитої української письменниці понад піввіку було запечатане більшовицькою цензурою, цілковито замовчувалося не де-будь, а на рідній землі, на Батьківщині, стиралося з пам'яті тих, хто свого часу його знав і шанував.

Народилася Докія Гуменна 23 березня 1904 року в Жашкові на Київщині. Студіювала літературу в інституті Народної Освіти в Києві. Перший нарис «У степу» вийшов у світ в 1924 році, і від того часу вона друкувала свої нариси і репортажі в літературних журналах. Налезала до Спілки Українських Радянських Селянських Письменників «Плуг». Репортажі з поїздок «Стрілка коливається» (1930) і «Ех, Кубань, ти Кубань хліборобная» (1931), що були надруковані в журналі «Червоний шлях» і потім вийшли окремими виданнями, як і повість «Кампанія», звернули на себе увагу партійної цензури. Правда, введена у цих творах, з погляду офіційних урядових чиновників вважалася за великий антидержавний злочин. Гуменну виключили із членів спілки «Плуг». Так жорстко замкнулося коло певного етапу творчості, але вона не зламалася. Після майже дев'ятирічного мовчання Докія Гуменна опублікувала повість «Вірус» у журналі «Радянська література» (1940. Ч.3), яку також затаврувала радянська критика. Невідомо, як би творча біографія повістярки розгорнулася далі, але несподіваний вибух війни в червні 1941 року раз і назавжди замкнув перший радянський період творчості.

Докія Гуменна разом з Києвом і киянами пережила окупаційний період. Трагічні події, які відбувалися у той час, лягли в основу її роману-хроніки «Хрещатий Яр», уперше опублікованому у Нью-Йорку в 1956 році.

Недаремно авторка назвала свій роман хронікою. Дійсно, у хронологічній послідовності в ньому відображені події, які відбувалися в Києві. Цей роман дає можливість дізнатися, що було насправді. Оповідь у романі йде у вигляді спогадів головної героїні твору Мар'яни (її доля збігається з долею авторки), а також представників різних прошарків населення Києва. Ці спогади передають події по-різному. Думки обивателів можуть не сподобатися сучасним читачам.

Далеко не всі кияни є позитивними. З роману видно, як поводитися люди за тих жорстких обставин окупації.

Як же склалася подальша доля Докії Гуменної? Вона, як і її героїня Мар'яна, в кінці окупації виїхала з рідного краю. Мотивації ті самі, що і в Мар'яни. Галичина, Карпати, Закарпаття – останні клаптики української землі. У львівському літературному місячнику було надруковане її оповідання «Подих життя» (1943, жовтень). А далі – Чехословаччина, Австрія, Німеччина, Італія. У Зальцбурзі вийшла книжка її новел «Куркульська вілія» (1946), а згодом – епопея «Діти чумацького шляху», друкована у чотирьох томах спершу у Мюнхені, а пізніше в Нью-Йорку в 1948-1951 роках. Ті, що знали Гуменну в цих мандрах, стверджують, вона ніби не помічала труднощів, весь час писала. Свій життєвий напрямок письменниця висловила одним твердженням: «Щось треба безвідмовно любити, і ця моя любов – література». В Україні їй друкуватися не дозволяли, тому вона скористалася можливістю і осіла наприкінці 40-х років у Нью-Йорку.

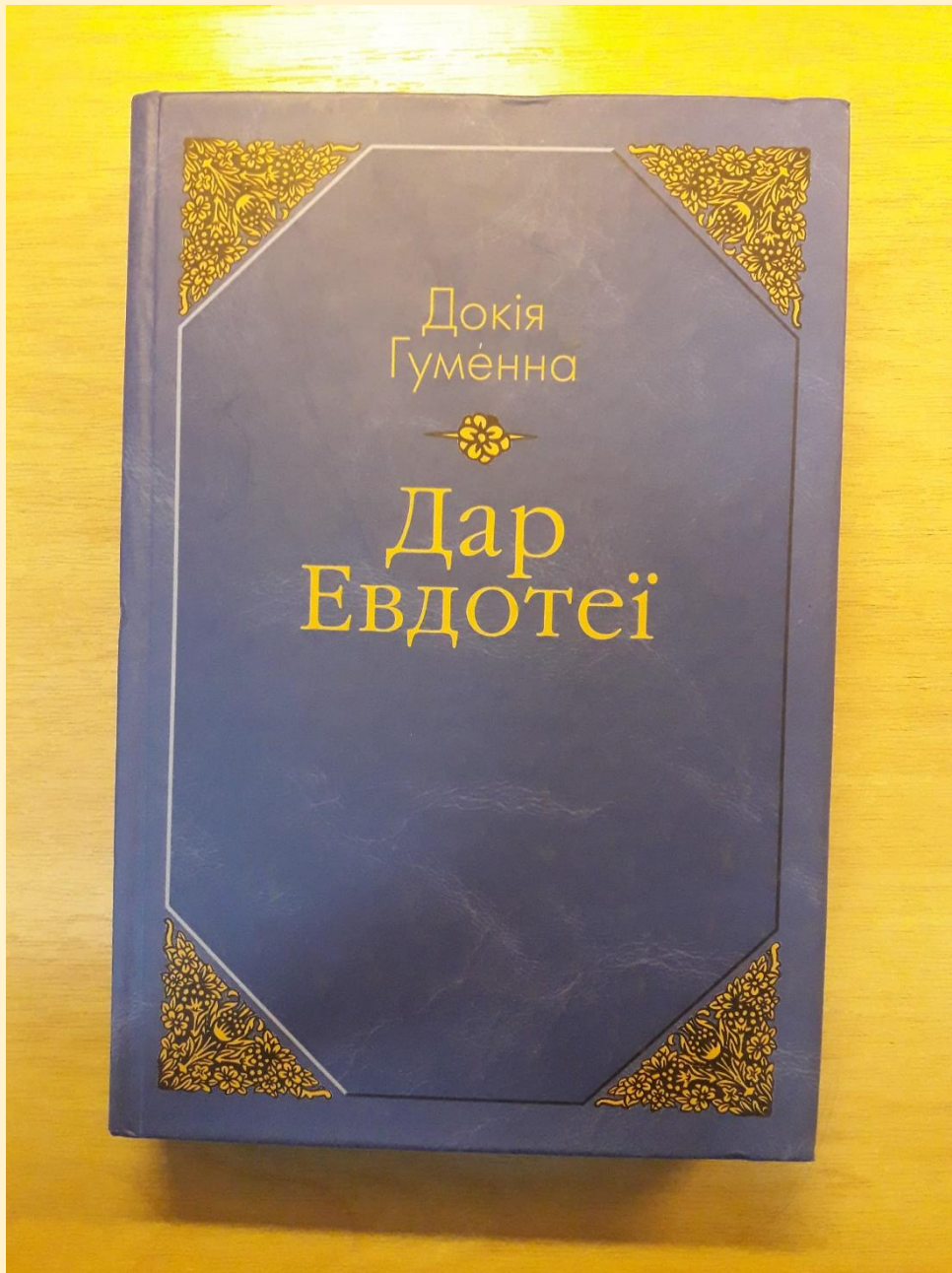
Переїхавши на американську землю, Гуменна почала активну і послідовну літературну працю. Велику увагу присвятила вона студіям історії, міфології, археології та передісторії України, це відбилося в цілій серії її творів. У 1952 році видала дві книжки з цієї серії, а саме : «Мапу» і «Велике цабе». Після подорожі по Америці вийшов її репортаж «Багато неба» (1954). Наступне видання – це роман-хроніка «Хрещатий Яр» (1956), а слідом за ним знову збірка з циклу археологічних зацікавлень письменниці «Епізод із життя Європи Критської» (1957). У 1959 році Гуменна видала дві книжки: збірку оповідань «Жадоба» і репортаж із Канади «Вічні вогні Альберти». Далі вийшли друком новели «Серед хмаросягів» (1962) і роман «Скарга майбутньому» (1964). У 1968 році з'явилися казка-есеї «Благослови, Мати» та «Золотий плуг». Також вийшли друком розповідь про Трипілля під назвою «Минуле пливе в прийдешнє» (1978), дві книжки оповідань і новел «Чотири сонці» і «Внуки столітнього запорожця" (19»1); есеї з давньоминулого «Родинний альбом» і фантастична повість на тлі праісторії «Небесний змії»(1983); фантастично-історичний репортаж «Прогулянка алеями мільйоноліть» (1987). У 1990 році Докія Гуменна видала у двох томах роман «Дар Евдотеї, іспит пам'яті». Це біографічна розповідь.

Треба додати, що всі свої видання письменниця випустила у світ, заробляючи на життя на фабриці. Прожила Докія Гуменні трохи більше 91 року. Померла у 1995 році.

Передмова від редактора книги «Хрещатий Яр», 2001 р.

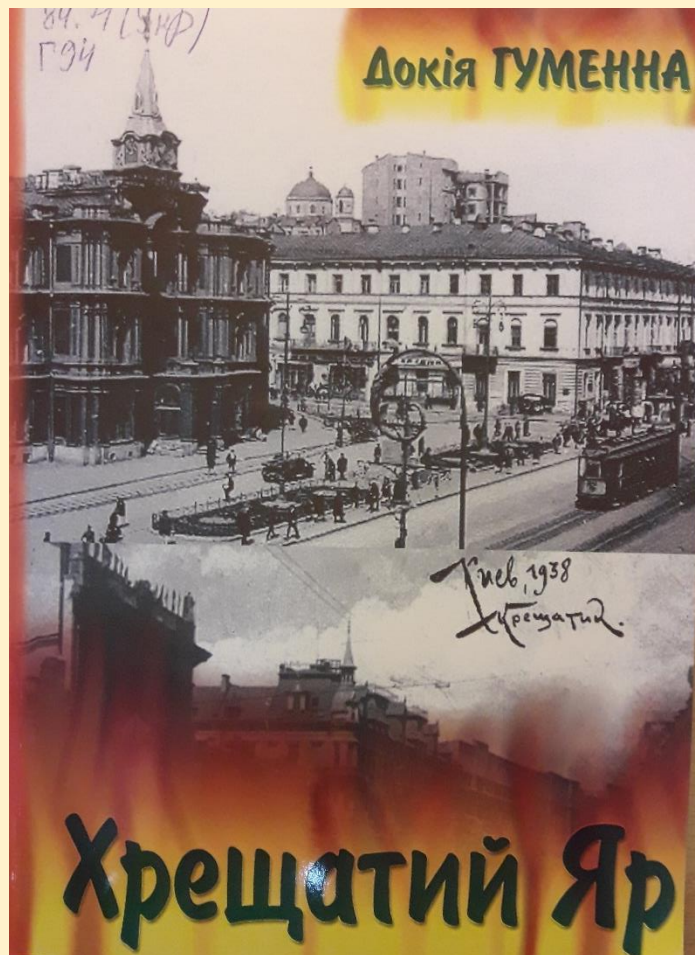
В бібліотеці ОІППО зберігаються дві книги Докії Гуменної

Гуменна Д. Дар Евдотеї. Іспит пам'яті. Кн.1-2. / Докія Гуменна. – К.: Дніпро, 2004. – 515 с.: іл., 1 портр.

До видання ввійшли дві книги спогадів письменниці, яка розповідає про свої дитячі та юнацькі роки, що пройшли в провінційному містечку на півдні Київщини, навчання в гімназії та київському інституті народної освіти. Талановита письменниця щиро і цікаво розповідає про літературний рух київського об'єднання «Плуг», а згодом Спілки письменників України. Зі сторінок книги постає тогочасне життя, дух і звичаї київського студентського і літературного середовища. Книга буде корисною дослідникам літератури та широкому колу читачів.

Гуменна Д. Хрещатий Яр (Київ 1941--1943): роман-хроніка / Докія Гуменна; передм. О. Веремійчик, упоряд. О. Кучерук. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2001. –407 с.: фотоіл.

У книзі в хронологічній послідовності відображено події, які відбувалися у Києві в 1941 – 1943 роках перед окупацією і під час окупації його німцями. Це багатосюжетний і психологічний роман, цінний своєю документальністю, показує людей у тих жорстоких життєвих обставинах, не «підмальованих», а охоплених немов фотоапаратом. Це дещо виправлене видання, яке вийшло у 1956 році в США.

Бібліотека ОІППО

березень 2024 р.